

Узагальнення

судової практики розгляду Срібнянським районним судом цивільних справ про спадкування за 7 місяців 2015 року

Згідно планів роботи Срібнянського районного суду на 2 півріччя 2015 року судом заплановано провести узагальнення судової практики розгляду Срібнянським районним судом цивільних справ про спадкування за 7 місяців 2015 року.

Слід зазначити, що характерною ознакою сучасного періоду в Україні є існування приватної власності, і ця обставина зумовлює зростання ролі спадкування, як засобу набуття права приватної власності.

Необхідно зазначити, що спадкові відносини регулюються Цивільним кодексом України, Сімейним кодексом України, Законом України від 2 вересня 1993 року «Про нотаріат», іншим законодавством. 30.05.2008 року була прийнята постанова № 7 Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування».

Із прийняттям і введенням у дію з січня 2004р. нового Цивільного кодексу України було внесено істотні зміни в підгалузь цивільного права - спадкове право. В Цивільному кодексі України значно збільшилась кількість норм, регулюючих спадкові правовідносини: в ЦК УРСР 1963р. було 40 статей (РОЗДІЛ VII «Спадкове право»), в у теперішньому Цивільному кодексі - 92 статті (Книга шоста «Спадкове право», охоплює ст.ст. 1216-1308). При цьому слід зазначити, що таке збільшення кількості норм спадкового права здійснено не в утрату утилітарності, а навпаки, більшість положень, які були прописані в ЦК УРСР, конкретизовані, уточнені та пристосовані до існуючої на цей час системи майнового обороту.

Відносини спадкування регулюються правилами ЦК 2003р., якщо спадщина відкрилася не раніше 1 січня 2004 р. У разі відкриття спадщини до зазначеної дати застосовується чинне на той час законодавство, зокрема, відповідні правила Цивільного кодексу УРСР, у тому числі щодо прийняття спадщини, кола спадкоємців за законом. У разі коли спадщина, яка відкрилася до набрання чинності ЦК і строк на її прийняття не закінчився до 1 січня 2004 р., спадкові відносини регулюються цим Кодексом.

Статистичні дані свідчать, що за 7 місяців 2015 року до суду надійшло 18 цивільних справ про спадкування.

З ухваленням рішення розглянуто 16 справ, із них позовні вимоги задоволені по 15 справах; із залишенням заяви без розгляду - 1 справа.

Якщо проаналізувати розглянуті судами справи за категоріями спорів, то вбачається, що найбільшу категорію справ займають позови про визнання права власності у порядку спадкування, а також визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини; про визнання особи такою, що постійно проживала разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини.

Справи про спадкування розглядаються судом за правилами позовного провадження. В частині дотримання вимог Цивільного процесуального кодексу України при розгляді справ про спадкування, зокрема строків розгляду справ, передбачених ст. ст. 129, 157, 203 ЦПК України, слід зазначити, що суддями цих строків додержано.

При розгляді спорів за позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини, про визначення йому додаткового строку для її прийняття суддями Срібнянського районного суду дотримано норми процесуального та матеріального права.

Так, по справах даної категорії судьями перевіряється наявність або відсутність спадкової справи стосовно спадкоємця у державній нотаріальній конторі за місцем відкриття спадщини, при наявності таких спадкоємців залучають їх до участі у справі в якості відповідачів.

Також звертається увага на те, що, вирішуючи питання про визначення особі додаткового строку, суд досліджує поважність причини пропуску строку для прийняття спадщини. При цьому суд виходить з того, що поважними є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

Вирішуючи позови даної категорії, визначається додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини різної тривалості переважно два, три місяці.

При вирішенні даної категорії спорів також враховується, що додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини визначається у разі, якщо суд визнає причини пропуску строку для прийняття спадщини поважними. (від'їзд, хвороба та ін.).

Що стосується доказів, які брались до уваги судами при визначенні поважності причин пропуску строку для подання заяви про прийняття спадщини, то це переважно письмові докази - довідки медичних установ про стан здоров'я та проходження курсу лікування, довідки про перебування особи у відрядженні чи за межами України.

Так, рішенням Срібнянського районного суду від 21.01.2011 року Пашеньку Володимиру Федоровичу було визначено додатковий строк тривалістю один місяць з часу набрання рішенням законної сили для подання нею до державної нотаріальної контори заяви про прийняття спадщини, що відкрилися 01.11.2009 року - в день смерті батька, оскільки суд визнав причини пропуску строку для прийняття спадщини (довготривалу хворобу позивача та перебування його на стаціонарному лікуванні, наявність інвалідності) поважною, на підтвердження цієї обставини позивач надав довідку медичної установи про стан здоров'я та проходження курсу лікування.

При вирішенні позовів про визнання права власності на майно в порядку спадкування суд правильно застосовує норми матеріального та процесуального права.

Зміст проаналізованих судових рішень дає можливість зробити висновок, що судом достатньо вивчаються та однозначно застосовується книга шоста ЦК 2003 року (спадкове право), та враховуються істотні відмінності норм матеріального і процесуального права, які регулювали правовідносини щодо спадкування ЦК УРСР 1963 року та які регулюють ці правовідносини ЦК України 2003 року.

У разі відкриття спадщини до 1 січня 2004 року застосовується чинне на той час законодавство, зокрема, відповідні правила Цивільного кодексу Української РСР. У разі коли спадщина, яка відкрилася до набрання чинності ЦК 2003 року і строк на її прийняття не закінчився до 1 січня 2004 року, спадкові відносини регулюються цим Кодексом. Положення ЦК 2003 року застосовуються також до спадщини, яка відкрилася, але не була прийнята ніким із спадкоємців до набрання чинності цього Кодексу.

Судом повно з'ясовуються обставини справи, права та обов'язки сторін, перевіряється обґрунтованість їх доводів та заперечень, надається належна оцінку зібраним доказам та вирішуються спори відповідно до вимог закону.

При розгляді справ перевіряється наявність або відсутність спадкової справи стосовно спадкодавця у державній нотаріальній конторі за місцем відкриття

спадщини, наявність обґрунтованої постанови про відмову нотаріуса у вчиненні нотаріальної дії, зокрема відмови у видачі свідоцтва про права на спадщину.

Судом задовольняються позовні вимоги про визнання права власності в порядку спадкування за законом чи за заповітом при наявності спору про спадщину між спадкоємцями. Також враховується розділ 22 Інструкції про Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України затвердженої наказом Міністерства Юстиції України від 18.06.1994 року, що свідоцтво про право на спадщину видається нотаріусом на підставі письмової заяви спадкоємців після закінчення шести місяців з дня відкриття спадщини, а у випадках, передбачених частиною другою статті 1270, статтею 1276 ЦК України - не раніше зазначених у цих статтях строків. Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям, що прийняли спадщину, тобто тим, які постійно проживали разом зі спадкодавцем чи подали заяву нотаріусу про прийняття спадщини. Доказом постійного проживання разом зі спадкодавцем можуть бути: довідка житлово-експлуатаційної організації, правління житлово-будівельного кооперативу, відповідного органу місцевого самоврядування про те, що спадкоємець безпосередньо перед смертю спадкодавця проживав разом зі спадкодавцем; реєстраційний запис у паспорті спадкоємця або в будинковій книзі, який свідчить про те, що спадкоємець постійно проживав разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, та інші документи, що підтверджують факт постійного проживання разом зі спадкодавцем.

Судом враховується, що письмова заява про прийняття спадщини та відмову від неї подається спадкоємцем особисто до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини. Особа, яка подала заяву про прийняття спадщини або про відмову від неї, може відкликати її протягом строку, встановленого для прийняття спадщини. Прийняття і відмова від спадщини можуть мати місце щодо всього спадкового майна. Спадкоємець не вправі прийняти одну частину спадщини, а від іншої частини відмовитись. Спадкоємець, який прийняв частину спадщини, вважається таким, що прийняв усю спадщину.

Судом дотримуються вимоги процесуального законодавства на стадії прийняття позовних заяв та підготовки справ до розгляду, перевіряється відповідність заяв вимогам статей 119, 120 ЦПК. Не допускається випадків прийняття заяв без визначення ціни позову, без сплати судового збору та оплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.

Кожна позовна заява оплачується судовим збором залежно від ціни позову, яка визначається виходячи з вартості відшукованого майна.

Розмір судового збору, порядок його сплати та звільнення від сплати встановлюється законом.

Голова суду

Н.А. Цигура